

MØRE OG ROMSDAL STATSADVOKATEMBETER

Politimesteren i Møre og Romsdal
Postboks 1353
6001 Ålesund

Deres ref.:

Vår ref.:
2020/01091-002 ITN/KOL-skr

Dato:
16. desember 2020

STATSADVOKATENES INSPEKSJONSRAPPORT 2020

Innhold

I INNLEDNING	2
II FORBEREDELSE – SAKSGJENNOMGÅELSE OG RESTANSER.....	3
1. Saker der barn er fornærmet – Mishandling og seksuelle overgrep.....	3
2. Restanselister – D-listene.....	3
III GJENNOMFØRELSE – TEMAER.....	3
1. Møte med politimester og påtalesjef.....	3
2. Personellsituasjonen.....	4
3. Etterforskning og restanser – FEFE, GDE1, GDE2, GDE3, GDE4	5
4. Møte med påtalesjef og gruppesjefer	5
4.1 Møte med gruppesjefer for påtale – Ålesund, Molde, Kristiansund	5
5. Etterforskning. Felles enhet for etterretning, forebygging og etterforskning. De geografiske driftsenhetene.6	
5.1. FEFE (Felles etterretning, forebygging og etterforskning)	6
5.2 Ny FEFE-seksjon for Nordmøre og Romsdal	6
5.3 De geografiske driftsenheter	7
5.4 To geografiske driftsenheter	7
6. Konkrete saksområder	7
6.1 Tilrettelagte avhør	7
6.2 Digitalt politiarbeid	8
6.3 Økoteamet	9
6.4 Organisert kriminalitet, menneskehandel, hatkriminalitet	9
6.5 Felles straffesaksinntak	10
6.6 Operasjonssentralen	10
6.7 Evaluerte voldtektssaker	11
7 Fellesmøter	12
8 Avslutning.....	13

I INNLEDNING

I årets inspeksjonsbrev av 12. oktober 2020 ble rammene for inspeksjonen skissert og at gjennomføringen ville skje i lys av pandemisituasjonen. Inspeksjonen ble gjennomført via videolink ut i fra slik situasjonen var på inspeksjonstidspunktet 16.-20. november 2020.

I inspeksjonsbrevet ble det ytterligere vist til "*Inspeksjonen baseres på de mål som er beskrevet i riksadvokatens rundskriv nr. I om mål og prioriteringer, se særlig punkt III om riksadvokatens overordnede forventninger til straffesaksbehandlingen i 2020.*

Det vises også til statsadvokatembetets fagledelsesplan punkt 3 og 4, som ble vedlagt.

Statsadvokatene vil bruke tid på temaer tilknyttet ledelse og metodebruk i etterforskningen og i påtalearbeidet.

Målet er å etablere felles forståelse og grunnlag for å foreta riktige prioriteringer, optimalisere tidsbruk og i sum oppnå høyest mulig kvalitet i straffesaksarbeidet.

Et viktig grunnlag for arbeidet er selve organisasjonsstrukturen, jf. forventningene både i lys av reformen og etterforskningsløftet. Statsadvokatene vil ha orientering om arbeid og status ved Felles straffesaksinntak, ved Felles enhet for etterforskning og etterretning, barnehuset og arbeidet ved de geografiske driftsenheter (man har notert at det nå skal være to driftsenheter).

Særlig den organisatoriske endringen vedrørende driftsenhetene foranlediger orientering om hvilken betydning dette forventes å ha på straffesaksavviklingen.

Statsadvokatene vil ha en orientering om kontakt og samvirke med forvaltningsorganer som utøver myndighet som danner grunnlag for strafforfølgelse innen arbeidsmiljø og miljø, dvs. arbeidstilsynet og andre miljøetater (fiskeridirektorat, kystvakt o.a.).

Videre vil man ha en orientering om etterforskningssituasjonen innrettet mot organisert kriminalitet, samt arbeidsmiljø/arbeidslivskriminalitet og hatkriminalitet. I forlengelsen av dette vil man rette oppmerksomheten mot inndragning av utbytte, samt vurdering og bruk av slike forvaltningssanksjoner som følger av straffeprosessloven § 71c"

Politijuristene fikk frist til 2. november til å oversende sine gjennomgåtte lister med saker eldre enn 12 måneder herunder påtaleavgjorte, ikke rettskraftige saker. Statsadvokatene gikk på forhånd gjennom disse listene.

Videre gikk også statsadvokatene gjennom innkalte saker der barn var fornærmet, avgrenset til overtredelser av straffeloven § 282, samt §§ 299, 301, 302 og 303.

Sentrale dokument for inspeksjonen var:

- riksadvokatens mål og prioriteringer for 2020
- riksadvokatens brev av 11. desember 2019 om statsadvokatenes fagledelse i 2020
- riksadvokaten rundskriv av 12. november 2020 om statsadvokatens fagledelse av politiet

- statsadvokatenes inspeksjonsrapport av 10. november 2019
- inspeksjonsbrevet av 12. oktober 2020
- statsadvokatenes fagledelsesplan for 2020
- oppdaterte tall fra PAL og PSV
- Politiets T2-rapport
- rutiner og arbeidsbeskrivelser for FSI
- instruks for kontaktforbud og elektronisk kontroll – omvendt voldsalarm (OVA)
- grensesnitt for straffesaksbehandlingen
- organisasjonskart

II FORBEREDELSE – SAKSGJENNOMGÅELSE OG RESTANSER

1. Saker der barn er fornærmet – Mishandling og seksuelle overgrep

I forbindelse med inspeksjonen ble det gjennomgått et utvalg saker med barn som fornærmet, nemlig mishandling av barn i familieforhold og overgrepssaker. 46 saker er gjennomgått. Samtlige saker har blitt evaluert ved bruk av et standardisert skjema angitt med 15 punkt, som for hver sak ble kommentert skriftlig og i tillegg undergitt enkel poenggiving.

Resultatene er innarbeidet som vedlegg til rapporten.

2. Restanselister – D-listene

Statsadvokatene har også i 2020 gjennomgått restanselister for alle saker eldre enn 12 måneder, herunder D-lista (påtaleavgjorte, ikke rettskraftige saker) hos den enkelte påtalejurist.

Etter gjennomgang av listene, synes juristene å ha god kontroll over sine porteføljer. Det anses som nyttig at disse ble innsendt i forkant, slik at det var ryddet opp i unødige oppførelser f.eks. som følge av uoppgjort beslag samt feilføringer o.a. Det fremkommer også at flere forelegg og tiltalebeslutninger er sendt til berømmelse under juristenes gjennomgang av listene.

Imidlertid ses det at flere forelegg ligger ubehandlet blant annet fordi siktede er blitt borte, samt at saker ikke er ferdig på grunn av uoppgjort beslag. Politiet bør foreta en opprydding i disse saker.

Politidistriktet har nå det beste resultat etter politireformen når det gjelder restansene eldre enn 12 måneder. Fra 1. november 2019 med 248 saker eldre enn 12 måneder, var det pr. 1. november 2020 145 saker.

Politiet har gjort en meget god innsats innrettet mot restanser.

III GJENNOMFØRELSE – TEMAER

1. Møte med politimester og påtalesjef

Statsadvokatene hadde møte med politimester og leder for påtale der man blant annet gjennomgikk siste års inspeksjonsrapport og aktuelle tall fra PAL og PSV.

I møtet med politimester og leder for påtale ble det vist følgende:

Overordnet status pr. 13.11.2020

Antall anmeldelser: 9356
 Antall påtaleavgjørelser: 9923
 Saksbehandlingstid: 92 dager
 Oppklaringsprosent: 64,6%

Antall anmeldelser har gått ned sammenlignet med 2019, men Møre og Romsdal politidistrikt har som et av de få politidistrikt, hatt en økning av antall voldtektsanmeldelser i 2020.

Voldtektssaker

Pr 13.11.2020 var det totalt 21 voldtektssaker eldre enn 3 mnd, derav en sak eldre enn 12 måneder. Dette er gode resultatet sett i lys av at antall anmeldelser har økt i 2020, fra 57 i utgangen av 2019 til 79 pr 13.11.2020.

Seksuell omgang og voldtekt av barn u 14

Til tross for en økning av antall anmeldelser fra 26 i utgangen av 2019 til 82 pr 13.11.2020, er det en nedgang i restanser eldre 3 mnd og eldre enn 12 mnd.

Seksuell omgang med barn mellom 14-16 år, seksuell handling med barn under 16 år

Også her er den en nedgang av antall saker eldre enn 3 mnd og eldre enn 12 mnd. Til tross for en økning av anmeldelser fra 94 i utgangen av 2019 til 132 pr 13.11.2020.

Mishandling i nære relasjoner

Her ser det ut til å være en nedgang i antall anmeldelser sammenlignet med i fjor. Det har her vært en betydelig nedarbeiding av restanser fra 21 saker eldre enn 12 mnd i fjor til 5 saker eldre enn 12 mnd på samme tid i år.

Prioriterte voldssaker

Andel voldssaker avgjort innen fristen på 90 dager har økt fra 28,3% i fjor til 48,1% i år. I fjor ble det vist til at mye av tiden gikk med til etterforskning, mens i år synes hovedtyngden av tiden å ligge på påtale. Dette kan skyldes at andre prioriterte saker har gått foran under restanseprosjektet.

U-18 saker

Det er en nedgang fra 42 dager saksbehandlingstid i fjor til 32,9 dager i år. Utvalgte jurister med dette som særskilt ansvarsområde er en suksessfaktor.

2. Personellsituasjonen

Statsadvokatene ble forelagt bemanningsplanen for politidistriktet og det ble gitt en redegjørelse for bemanningssituasjonen ved den enkelte påtaleenhet og etterforskningsenhet.

Den økte bemanningen gjennom 2020 er en stor suksessfaktor for både restansenedarbeidelse og for økende motivasjon.

3. Etterforskning og restanser – FEFE, GDE1, GDE2, GDE3, GDE4

	Etterforsker					Påtaleansvarlig				
	TOTALT	0-3 MND	4-6 MND	7-12 MND	>12 MND	TOTALT	0-3 MND	4-6 MND	7-12 MND	>12 MND
208 Møre og Romsdal politidistrikt										
23249 FEFE	368	239	57	41	31	114	53	25	24	12
23247 Påtale	2	1	1							
23250 FUF SR	7	3	1	1	2	1				1
23841 GDE Nordmøre	251	174	52	21	4	186	78	62	31	15
22615 Nordre Sunnmøre	304	164	83	47	10	89	31	20	31	7
23840 GDE Romsdal	247	164	46	25	12	162	67	42	40	13
22619 Søre Sunnmøre	165	89	38	23	15	119	74	27	10	8
Totalt på nivå 1	1 344	834	278	158	74	671	303	176	136	56
Registrert på distrikt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt på distrikt	1 344	834	278	158	74	671	303	176	136	56

Dette viser at restanseprosjektet innen SO- og prioriterte voldssaker har hatt en betydelig nedgang sammenlignet med samme tid i fjor. Restanseprosjektet innen prioriterte SO og vold i nære relasjoner har medført en betydelig nedgang innenfor denne sakskategorien, særlig i saker eldre enn 12 måneder. De generelle restansene har også gått ned, herunder har saker eldre enn 12 måneder gått fra 107 saker til 56 saker sammenlignet med tilsvarende periode i fjor. Saken eldre enn 12 måneder har gått fra 107 saker til 56 saker.

4. Møte med påtalesjef og seksjonsledere påtale

Førstestatsadvokaten redegjorde for Riksadvokatens rundskriv av 12. november 2020 om statsadvokatenes fagledelse, og om hvordan dette vil utgjøre en tiltagende del av statsadvokatenes virksomhet.

Påtalsesjefen sa at man har en politijurist i 50 % stilling for fagopplæring. Hun mente det var riktig at vedkommende også hadde en viss saksportefølge for å ha kontakt med faget. Man hadde en nyttig diskusjon om de forskjellige mulighetene for å drive optimal fagledelse under pandemien, blant annet med videolink, ved å begrense omfanget av det enkelte møte mm.

Førstestatsadvokaten og politimesteren vil ha et snarlig møte om den videre plan for fagledelsen overfor politidistriktet.

4.1 Møte med gruppesjefer for påtale – Ålesund, Molde og Kristiansund

Det ble holdt separate møter med den enkelte. Gruppesjefene redegjorde for enhet og bemanning, saksfordeling og status samt forholdet til andre organisasjonsenheter (Felles straffesaksinntak, FEFE, de geografiske driftsenhetene), Det henvises også til eget punkt om møte med sjefene for de geografiske driftsenhetene, der temaene var dels overgripende.

Om påtaleressursen var det gjennomgående tilfredshet med fordelingen av spesialister og generalister, samt situasjoner med delt ansvar.

Det ble videre uttrykt at forholdet til de andre organisasjonsenheter gjennomgående fungerte godt. Saker ble fordelt fra FSI uten at det oppstod problematiske overganger, eller iallefall ikke annerledes enn at det kunne være tale om enkelttilfelle eller rutiner som lett kan forbedres. Opp mot FEFE var det en møtестruktur som sikret at saker kom i riktig spor, og at de ble fulgt opp fortløpende.

Ikke minst ble det gitt uttrykk for at politidistriktet har en meget god etterforskningsressurs, både ved FEFE og ved de geografiske driftsenhetene.

Etter at påtaleressursen ble godt styrket er arbeidssituasjonen bedret, man har blant annet bedre tid til å rette oppmerksomhet mot prioriterte saker.

Det ble ansett slik at organisasjonsendringen med to geografiske driftsenheter ville bedre fleksibiliteten.

Av spesielle forhold ble det nevnt at man i Kristiansund opererer med en gjengangerliste, der man med hell hadde brukt pågripelse og varetekt (pr inspeksjonsdato hadde de 11 personer i varetekt).

I Molde har man egen kriminalvakt som fungerer meget godt, noe også påtalesjefen bemerket.

Dog ble det uttrykt at et ikke ubetydelig antall saker ble satt ut til etterforskning ved Ordensseksjonen, noe som skapte problemer både tilknyttet kontakt med etterforsker og fremdrift i sakene, se også nedenfor under avsnitt 5.3.

I Kristiansund deltok også seksjonsleder for administrative tjenester. Hun opplyste at skjæringspunktet for bruk av digitalt arkiv er 1. januar 2021. Videre fortalte hun om det generelle problem man har hatt med at en del klagesaker er blitt liggende. Statsadvokaten forutsetter at det etableres rutiner som sikrer at sakene blir raskt behandlet.

5. Etterforskning. Felles enhet for etterretning, forebygging og etterforskning. De geografiske driftsenhetene.

5.1. FEFE (Felles etterretning, forebygging og etterforskning)

Ny sjef for FEFE er nylig tiltrådt. Hun møtte sammen med avtroppende sjef, samt medarbeidere fra seksjonene.

Enheten har fire seksjoner: (1) Barnehuset, (2) Etterretning og analyse, (3) Forebygging og (4) Etterforskning.

Man vil ha en fortløpende vurdering av enhetens interne ressursfordeling. Både påtalesjefen og avtroppende FEFE-sjef uttrykte tilfredshet med den utviklingen som er skjedd.

Når det gjelder grensesnittet for hvilke saker som skal fordeles til FEFE er ikke dette uttømmende. Ved uenighet bestemmer påtalesjefen hvor saken skal etterforskes.

Statsadvokaten bemerker at organisasjonen er under utvikling, den har åpenbart dedikerte medarbeidere og det er god kontroll på sakstilfang og restanser. Det er ellers av betydning at saker som skal fordeles fra FSI må skje slik at enheten raskest mulig kan tre inn i initialfasen.

5.2 Nytt avsnitt for SO og grov vold Nordmøre/Romsdal, ved etterforskningsseksjonen FEFE

Seksjonssjefen fortalte at de hadde to team med fem etterforskere, ett i Kristiansund og ett i Molde. Det er høy kvalitet på etterforskerne. Teamene har møte mandag og fredag for å avklare og tilrettelegge uken og for å foreta oppsummering og vurdere eventuelle justeringer. Videre har seksjonssjefen ukentlig møte med de fire som har påtaleansvar i sakene, og da med henblikk både på styring og eventuell avgrensning mm.

Det er i realiteten ingen problemer med styring av sakene fra FSI. Samvirket med FSI og driftsenhetene er godt, og man har en fleksibilitet som gjør at man får optimalisert etterforskningsressursen. Fra en påtaleansvarlig ble det uttrykt at muligheten til å ha løpende oversikt og kontroll – reell mulighet til styring – er kraftig bedret ved øket påtalekapasitet i politidistriktet.

Statsadvokatene konstaterer at det er konkrete grep som sikrer kontroll og fremdrift i sakene, og at samvirket internt og mot andre enheter synes upåklagelig.

5.3 De geografiske driftsenheter

Sjefene møtte med medarbeidere fra etterforskningsseksjonene. Det ble redegjort for status, personellsituasjon, forholdet til andre organisasjonsenheter og endel særlige temaer fra det enkelte tjenesteområde.

Gjennomgående ble det rapportert om at forholdet til andre enheter foregikk i tråd med intensjonene, og uten andre negative forhold enn slike som kunne løses. Det var et godt samvirke mellom påtalejurister og etterforskere.

Det ble uttrykt visse problemer med rekruttering av etterforskere. Dette skyldtes også at det kort og godt (fremdeles) er bedre betalt å arbeide med vakt- og beredskap. Man er allikevel optimistisk når det gjelder utviklingen inn i 2021, ikke minst på grunn av en sterkt bedret ressursituasjon.

Statsadvokatens inntrykk er at saksfordelingen skjer på en måte som sikrer målrettet etterforskning, dog er det et klart forbedringspotensial når det gjelder utsetting av saker til ordensseksjonen i Molde. Dette er en god løsning i en del saker som skjer på vaktsettet, typisk ordinære veitrafikksaker, men det må etableres klare rutiner for at saker fordeles til rett etterforskningsseksjon i øvrige saker.

Når det gjelder forholdet til FEFE ble det også uttrykt generell positivitet. Ved FSI kan det synes som om det tidvis kan skje dobbeltarbeid eller unødig initialvurderinger når saker settes ut mot de geografiske driftsenhetene, men dette er et område der man lett kan foreta justeringer.

5.4 To geografiske driftsenheter

Med virkning fra 1. januar 2021 vil politidistriktet ha to geografiske driftsenheter. Dette vil være GDE Nordmøre og Romsdal og GDE Sunnmøre. Hovedsetene vil være i Kristiansund og i Ålesund.

Politimesteren bemerket at dette vil gi bedre ressursfordeling - og styring, og det vil lede til en bedre polititjeneste.

Statsadvokaten ser dette som meget positivt i den forstand at det vil innebære en bedre og ikke minst mer fleksibel etterforskningsressurs.

6. Konkrete saksområder

6.1 Tilrettelagte avhør

Måloppnåelsen har vært stigende gjennom hele året. Det har vært utfordringer knyttet til pandemien og tilgjengelige avhørere, men politidistriktet har lyktes i å få gjennomført avhør i de alvorligste sakene innen tidsfristen.

Ved årets utgang ser det ut til at det vil bli om lag like mange avhør som i fjor. Det opplyses fra kst. leder av barnehuset at det er noen feilføringer av fristbrudd i disse sakene da fristen i for eksempel tilbakesendte saker for nytt avhør, løper fra anmeldelsestidspunktet. Denne fristen kan ikke korrigeres.

Distriktet har også utfordringer med å rekruttere nye barneavhørere. Det arbeides fortsatt med muligheter for avhør i Kristiansund. Dette begrunnes i mange saker med hensynet til barnets beste, men også knyttet til rekruttering av barneavhørere over hele distriktet. Under pandemien har dette blitt utprøvd med gode tilbakemeldinger.

Statsadvokatene støtter en slik ordning og viser til erfaring fra enkelte saker der barnet har uttrykt misnøye med lang reisevei til barnehuset.

6.2 Digitalt politiarbeid (avsnitt for DPA ved etterforskningsseksjonen FEFE)
Avsnittslederen har en nestkommanderende med etterforskerbakgrunn. Videre er de tre ingeniører med relevante PHS-kurs. I straffesaksarbeidet består enheten av totalt åtte personer inklusive avsnittsleder.

Avsnittslederen redegjorde for øket bruk av kompetansen. I 2019 hadde de 138 saker med i alt 1251 gjøremål. Hittil i 2020 har de hatt 125 saker med 1391 gjøremål. Den største avtageren av tjenester er FEFE, og majoriteten av saker er seksuallovbrudd.

Avsnittet er ikke lenger en flaskehals. De ligger i forkant med behandlingen av innkomne saker, og de legger stor vekt på også å finne tid til faglig oppdatering. Når det gjelder *innholdsanalysen* ser de helst et etterforsker selv står for denne, men de bistår. Dette er den beste form for kunnskapsoverføring.

Førstestatsadvokaten redegjorde for statsadvokatenes inntrykk av digitale spor knyttet opp mot saker. Det ville være gunstig om man mer aktivt søker inn mot mulige elektroniske spor selv om f.eks. en fornærmet sier at det ikke har vært etterfølgende kontakt.

Hun nevnte også betydningen av at statsadvokaten har tilgang til råmaterialet, ikke bare det bearbejdede utdraget. Vi ser at forsvarere i stadig i større grad etterlyser fullstendig materiale.

Ellers er det opplyst at en påtalejurist er påmeldt kurs i dataetterforskning, noe avsnittslederen fant meget positivt.

Han nevnte også at man må være nøye med å vurdere tvangsinngrep (fengsling) i disse sakene. Flere spor er nå på Internett, slik at man da må være enda tidligere inn i saken. FSI må se hva som må gjøres på et tidlig tidspunkt slik at man ikke går glipp av informasjon. Man har ingen formell vaktordning, noe som kunne være ønskelig.

Statsadvokaten er meget fornøyd med at avsnittet har god bemanning og høy kompetanse. Både ut fra statsadvokatens erfaring og tilbakemeldinger er avsnittet meget godt ansett. Det er av betydning at påtalejuristene setter seg inn i fagområdet med henblikk på å forstå når man kan anvende kompetansen, å se muligheter og ikke minst forstå når man bør rådføre seg.

6.3 Økoteamet

I 2020 har økoteamet arbeidet med 220 nye saker, hvorav 10 % av sakene er miljøsaker. Per i dag har de 80 saker under etterforskning. Etter en tid med mye fravær, som følge av turnover og sykmeldinger, er Økoteamet nå tilnærmet der de skal være bemanningsmessig. Basert på restanselistene har de i dag veldig god kontroll på porteføljen. Per i dag trekker de alle saker som dreier seg om beløp over 100 000 kroner, men man vurderer å øke beløpsgrensen til 300 000 kroner for å konsentrere seg om de alvorlige sakene, samt fortsatt ha fokus på å yte bistand i andre type saker.

Økoteamet har fortsatt fokus på inndragning også i andre saker enn økonomisaker. De har samarbeidsmøter med på GDE'ene og FEFE om finansiell etterforskning i andre typer saker for å forsøke å få økt inndragning. Ser man inndragning isolert har de hatt en kraftig nedgang i inndratt beløp i forhold til fjoråret, da de så langt i 2020 bare har inndratt 325 000 kroner, men dersom man også tar med idømt erstatning til de fornærmede i økosakene, ligger man omtrent som i fjor.

Når det gjelder arbeidskriminalitet så har økoteamet jevnlig møter med NAV, skatt, arbeidstilsyn og Statens vegvesen. Det ble opplyst at disse tverrfaglige samarbeidsmøtene fungerer bra.

6.4 Organisert kriminalitet, menneskehandel, hatkriminalitet (avsnitt for spesiell etterforskning og særskilte metoder, ved etterforskningsseksjonen FEFE)

Totalt antall ansatte ved enheten/seksjonen er seks personer, hvorav 3 stillinger er knyttet til menneskehandel og 3 personer er ansatt for å arbeide med organisert kriminalitet, især grove narkotikasaker. Det er en utpekt en politiadvokat som har ansvar for sakene som gjelder menneskehandel.

Menneskehandel

Arbeidet med menneskehandel er et relativt nytt og krevende saksfelt, som en jobber aktivt med, opp mot ulike miljø. Enheten har bl.a arbeidet sammen med A-krim i et prosjekt opp mot verftsneringen, som i hovedsak har vært i det forebyggende sporet. Dette har gitt god og nyttig kunnskap om denne næringen, herunder om lønns- og arbeidsvilkår, som også har potensial i straffesaksporet. Det er pr i dag ikke opprettet straffesaker, men dette er noe en fortløpende vurderer. Arbeidet med prosjektet ble noe hemmet av Coronasituasjonen, men enheten mener å sitte igjen med god kunnskap om denne næringen som er nyttig også for å forstå miljøet og mekanismene. Ellers melder avsnittet om at de i løpet av året også har arbeidet opp mot hallikmiljø, uten at det har resultert i konkrete straffesaker pr i dag som gjelder menneskehandel.

Statsadvokaten er tilfreds med at det arbeides aktivt med kunnskapsbygging innen ulike næringer/områder mtp å avdekke menneskehandel, og peker også på viktigheten av at politiet ser og vurderer de muligheter som ulike etterforskningsmetoder kan gi opp mot slike saker.

Hatkrim

Seksjonen har også ansvar for hatkrimsakene, i form av et fagansvar, og det meldes om tett dialog med distriktets radikaliseringskontakt i dette arbeidet. De enkelte sakene i distriktet blir imidlertid fordelt og etterforsket på de enkelte GDE.

Orgkrim

På org.krim-feltet har en hatt 35-40 grove narkotikasaker i 2020. Politiet vil i en av disse sakene – Tingvoll-saken (hasjplantasjesak) – kanskje benytte strl § 79c (organisert kriminell gruppe). Ellers har en også siste tiden jobbet inn mot en større sak hvor Kripos har pågrepet 6 albanske statsborgere.

Seksjonen opplyser å ha bistått med sin kompetanse på metode bl.a i ulike livestreaming-saker (SO) samt deltatt i restanseaksjoner. Avsnittet trekker også frem at de er godt fornøyd med at de innad i FEFE lykkes med god samhandling, og å utnytte den ulike kompetansen som finnes i enheten i enkeltsaker. De forteller også at de har også hatt god erfaring med samhandling i en konkret sak med GDE 4.

6.5 Felles straffesaksinntak

Felles straffesaksinntak (FSI) består i dag av fire jurister, fem etterforskningsledere og fire etterforskere. Som eneste FSI har de ikke egne sivile ansatte til å bistå med administrative gjøremål i initialfasen, men de mottar slik bistand fra de sivilt ansatte på påtale for de deler av gjøremålene som naturlig hører til straffesakskontoret, slik som purring av forelegg osv. FSI er bemannet med etterforskere hele døgnet med unntak av nattestid, fra kl 20-08. Juristene bemanner FSI på samme måte med fysisk tilstedeværelse, men da kun med jurtjeneste (beredskastvakt) fra 1530-08 i helger.

Økt bemanning på juristsiden, slik at de nå alltid minst er to jurister på jobb, har vært viktig for å kunne være tett på nye saker og være reell etterforskningsleder, i motsetning til tidligere når den ene juristen i stor grad var opptatt med jourhenvendelser på telefon.

Grovt sett anslår politiet at FSI avgjør mellom 35 og 40 % av sakene som kommer inn til distriktet.

Det er nå åpning for at publikum kan anmelde enkelte typer kriminalitet på nettet (digital anmeldelse). Det er stipulert at det er et potensial for distriktet å få 14-15% av anmeldelsene inn digitalt. FSI anslår at 9-10 % av sakene faktisk leveres digitalt, men det er en utfordring at disse ikke sendes til FSI. Det er også en stor svakhet ved digitale anmeldelser at det ikke finnes en løsning for å inngi slike for bedrifter, noe som etter FSI sin vurdering ville gitt en stor gevinst i f.eks mengdesaker som butikkyverianmeldelser fra Securitas og andre. Politiet må i dag bruke mye tid på registrering av slike saker herunder skanning av anmeldelser og bilder fra overvåkningskamera mv, som en ser for seg i stedet kunne blitt lastet opp av anmelder og overført til politiet digitalt i én operasjon.

Det er fortsatt noen utfordringer med informasjonsflyten ved overlevering av sakene til FEFE og GDE'ene, men sett fra FSI sin side mener en å lykkes i stor grad med å sikre god nok informasjonsoverføring. I de alvorligste sakene – typisk SO-saker – gjøres dette muntlig til sakstrekkinge enhet, gjerne i morgenmøte med SO-teamet. Elles skjer informasjonsoverføring, herunder FSI sin foreløpige vurdering av etterforskningspotensial, i funksjonen "arbeidslogg" i BL. Tidligere skjedde det en del fristbrudd, særlig i førerkortsaker, men dette er nå bedre ivaretatt, også fordi en nå har bedre juristdekning.

6.6 Operasjonssentralen (Felles operativ tjeneste)

Operasjonssentralen har til sammen 9 operasjonsledere og 9 oppdragsledere. Oppdragslederne kan tre inn som operasjonsledere ved behov. I tillegg til dette har operasjonssentralen 27 operatører.

Hva gjelder operasjonssentralens kompetanse på etterforskningsfeltet opplyses denne å være varierende, hvor noen har relativt mye erfaring fra etterforskning mens andre har mer operativ bakgrunn. Ved sammensetningen av de ulike team/vaktlag forsøker de å fordele etterforskningskompetansen slik at den er mest mulig representert i vaktlagene, uten at de alltid lykkes med å få det til.

Operasjonssentralen uttrykker et ønske om å delta på politidistriktets kompetanshevende tiltak, bl.a i tilbakemeldingsmøter, men de har i ulik grad lykkes med å få til dette hittil. De peker på at det har vært utfordrende å bidra inn mot alle de 4 driftsenhetene, som alle har hatt hver sine tilbakemeldingsmøter relativt hyppig. De håper at dette blir enklere å få prioritert når det nå fremover kun vil være 2 driftsenheter. De vil nå bestrebe seg på å møte med representanter fra sentralen, selv om de som møter nødvendigvis ikke har vært på det enkelte oppdrag som saken gjelder.

Fra statsadvokatens side ble viktigheten av å delta på disse tilbakemeldingsmøtene, og for så vidt også andre saksevalueringer der operasjonssentralen har hatt en rolle, presisert.

Statsadvokaten bemerker at operasjonssentralen som leder av etterforskningen i den perioden FSI ikke er bemannet har et tungt ansvar i en kritisk viktig fase av etterforskningen, som foranlediger mest mulig deltakelse i de tiltak politidistriktet har for å øke etterforskningskompetansen, også i form av erfaringslæring. En forutsetter at politimesteren følger opp operasjonssentralens intensjoner om bedre deltakelse på slike arenaer.

Statsadvokaten tok for øvrig opp en svakhet som en har erfart i flere saker, at relevant lydopptak fra for eksempel fornærmedes innringing til politiets nødnummer ikke er sikret. Slike opptak kan være viktige bevis i en straffesak og det kan ha kritiske konsekvenser dersom disse ikke sikres innen opptaket blir slettet, noe som gjøres etter et visst antall dager. Det ble derfor gitt en oppfordring til både operasjonssentralen og FSI om de i sin samhandling f.eks i morgenmøtene de har hver morgen, tidlig kan identifisere aktuelle lydopptak som bør vurderes og evt sikres, enten av FSI selv eller av etterforsker som overtar saken på den aktuelle saksovertakende GDE/fagenhet. Slike relevante opptak har en også erfart kan være av stor bevismessig betydning i den innledende etterforskningen i saken.

6.7 Evaluerte voldtektssaker

Også for 2020 vil alle statsadvokatene evaluere minst en voldtektssak hver i løpet av året. Statsadvokatene i Møre og Romsdal har så langt bare evaluert en voldtektssak, mens det er avtalt tre ytterligere evalueringer i desember. Det har vært et ønske om at dette skulle ha vært en gjennomgang med alle til stede sammen. Dette gir i utgangspunktet en bedre arena for en god evaluering. Også her har pandemisituasjonen gjort det slik at evalueringene har blitt utsatt og må nå tas på videolink.

6.7.1 Evaluert voldtektssak

Saken ble foreslått henlagt av politiadvokaten, men tiltale ble tatt ut.

Tiltalte ble dømt både i tingretten og lagmannsretten.

Under tingrettens behandling av saken ble politiet kritisert for ikke å ha gjennomført en tilfredsstillende etterforskning i saken. Tingretten viste særlig til at politiet ikke hadde gjort forsøk på å bekrefte eller avkrefte partenes forklaringer gjennom tekniske spor, da de ga

helt forskjellige forklaringer om hvor de hadde kjørt (basestasjoner, applikasjoner på mobiltelefonen, meldinger).

Kritikken ledet til at man foretok ytterligere etterforskning før lagmannsrettsbehandlingen.

Ved gjennomgang av mobiltelefonene etter tingrettens behandling fant man en viktig tekstmelding på tiltaltes telefon fra samme natt. Meldingen viste at tiltalte skulle innom et tomt hus for å hente noen penger denne natten. Det viste seg at dette var huset der fornærmede hadde påvist at tiltalte hadde stoppet og forsøkt å få henne ut av bilen.

I lagmannsrettens dom ble politiet også kritisert for ikke å ha sikret eventuelle biologiske spor på tiltalte ved pågripelsen. Det viste seg at politiet hadde gjort det, men det fremgikk ikke klart av sakens dokumenter.

Forbedringspotensial er særlig på området for sikring av tekniske spor som slettes etter kort tid (eksempelvis slettes teledata etter 90 dager), og at man påser å skape notoritet rundt bevissikring, og da gjerne i egenrapporter.

7 Fellesmøter

I løpet av inspeksjonen var det separate møter med juristene på det enkelte tjenestested, og ytterligere et fellesmøte for alle på fredag den 20. november.

I de separate møtene tok førstestatsadvokaten opp:

- Problemer med korrekte forkynnelser. Det var gjentatte ganger svakheter ved domfeltes standpunkt når det gjaldt ankegrunn. Hun ba om at det ble utarbeidet nytt og mer hensiktsmessig skjema for dette. Ansvarer hos statsadvokatene er hos tidligere politimester Lilleberg.
- Anmeldelser fra og samvirke med forvaltningsorganer. Det er av betydning at påtalejuristene er kritiske når det gjelder de rettslige og faktiske vurderinger også fra fagorganer. Videre må man tilstrebe et godt, gjensidig samvirke som sikret en felles plattform når det gjaldt bevisvurdering og behov for etterforskning.
- Tiltaler fra statsadvokatene. Det må påses at disse følges aktivt opp med oversendelse til retten, samt at dommen (avgjørelsen) også ble sendt statsadvokatene for vurdering.
- Statsadvokatenes praksis ved henleggelsesbeslutninger og beslutninger i klagesakene. Her endres praksis slik at nødvendige underretninger som hovedregel sendes herfra.

I det oppsummerende møte presenterte førstestatsadvokaten resultatene fra gjennomgåelsen av de innkalte sakene og foreløpig inntrykk og vurderinger fra inspeksjonen.

Videre presenterte statsadvokat Nogva resultatene fra gjennomgåelse av saker (se eget punkt). Statsadvokat Ferstad gjennomgikk de nye utilregnelighetsreglene.

På oppdrag gjennomgikk politiadvokat Skorpen-Trøen regelverk og praksis rundt bruk av omvendt voldsalarm.

8 Avslutning

Statsadvokatene har all grunn til å rose politidistriktet for god og planmessig forvaltning av ressursene i distriktet. Økt bemanning både innen etterforskning og påtale har klart satt sine spor og det er gledelig at restansesituasjonen nå er den beste etter politireformen.

Ingvild Thorn Nordheim

Kjell-Otto Lilleberg

Gjenpart m/vedlegg (nedenfor): Riksadvokaten, Politidirektoratet

Vedlegg: Jf. nedenfor

Rapport om resultater av statsadvokatenes sakgjennomgang til inspeksjonen 2020:

I forbindelse med statsadvokatens inspeksjon av Møre og Romsdal politidistrikt ble det gjennomgått et utvalg av saker med barn som fornærmede, gjeldende for mishandling av barn i familieforhold og i overgrepssaker. Man har gjennomgått 46 saker fra tidsperioden 2018 – 2019 . Samtlige saker har blitt evaluert ved bruken av et standardisert skjema, angitt med 15 punkt, som for hver sak kommenteres skriftlig for hvert punkt, som også undergis en enkel poenggivning. De 15 punkter med tema, er som følger:

1) Initialfasen. Her har vi sett på tid medgått fra melding/bekymringsmelding til aksjonering, er eventuell relevant lydlogg fra operasjonssentralen innhentet/vurdert innhentet, kvaliteten av eventuelt utført PPS (politiarbeid på stedet), er initial sporsikring/teknisk tilfredstillende?)

Det er gjennomgående god notoritet om oppstarten av sakene idet opptakten gjerne er en bekymringsmelding til politiet fra barnevernet, med videre henvisning til notater fra barnehage, fritidsordning og skole. Frister settes av påtale for TA (tilrettelagde avhør) iht straffeprosessen, og selv om det foreligger noen (begrunnede) overskridelser foretas likevel avhørene innen adekvat tid.

Barnehusets saksbehandlingslogg blir på et vis en etterforskningsplan for selve aksjonsdagen og de helt innledende gjøremål frem til TA avholdes, herunder følger en del e-post kommunikasjon også denne loggen. Vi ser det slik at nødvendig kommunikasjon og koordinering fungerer, men bør ikke erstatte opprettelsen av et Indicia prosjekt med et perspektiv på hele sakens forløp, hypoteser, løpende vurderinger av vitneavhør, planlagte gjøremål og ferdigstilles.

Det ble gjort feil initialt i en sak i tiden frem til TA, noe som medførte frifinnende dom i saken (mulig uheldig påvirkning av barnet ved barnets "samtale" med barnevernet og mangelfull skjerming mot en foreldre). Saken har et klart læringspotensial.

For øvrig etterlater det initiale politiarbeidet i disse sakene et godt inntrykk.

2) Tilrettelagte avhør/avhør. Her har vi sett på om TA-ene har svakheter som ledende spørsmål, unødvendige gjentakelser, langdryge parti mv. I familievoldssakene, er avhørene tilstrekkelig rundt spørsmålet om det foreligger et regime? – utdypes enkelthendelser tilstrekkelig i en videre kontekst?)

Vi har ikke kunnet gjennomgå de tilrettelagte avhørene som planlagt i sin fulle bredde, med gjennomlytting. Det er likevel vårt inntrykk at de gjennomgående er utført med god kvalitet, noe som blant annet illustreres i

domsgrunner som gjengir barns forklaringer. TA er bærebjelkene i disse sakene, og de blir avgjørende for påtale og hovedetterforskers videre styring av sakens etterforskning.

Vi har sett et par avhør med innslag av uheldig forutsetning presentert/tolket av avhører overfor barnet.

Det er utvilsomt slik at barneavhørerne innehar høy kompetanse.

3) Siktede/mistenktes avhør, retten til forsvarer. Her har vi særlig sett på om retten til forsvarer er fullgodt opplyst om og gitt eksplisitt avkall på før et eventuelt avhør uten forsvarer til stede. Om mistenkte under 18 år, "skal-regel")

Vi la listen høyt og antakelig høyere enn hva som strengt tatt kreves etter ordlyden i straffeprosessloven § 94. For å unngå en anmerkning på saken har vi i lys av EMK, og ønske om å forebygge problematisering i retten, lagt til grunn at det ikke er nok å bare opplyse om retten til forsvarer, bake dette inn i rettigheter, - men også at retten til forsvarer eksplisitt blir gitt avkall på før forklaring gis eller i det minste utvilsomt være innforstått; ompratet i en dialog og slik utvilsomt være forstått og gitt avkall på.

Dette er gjort tilfredsstillende i 30 avhør, og ikke tilfredsstillende i 13 saker.

I disse 13 sakene er mistenkte/siktede gjort kjent med retten til å ha forsvarer som en del av opplistingen av rettigheter, men ikke spurt noe mer; ikke utbedt direkte svar på om avhøret kan skje uten forsvarer til stede.

Av de øvrige 30 sakene, ser vi gode eksempler der f.eks. begge de mistenkte blir opplyst om forsvarer og fra hvilket tidspunkt, der mor (siktet) ønsker forsvarer og etter en pause blir forsvarer tilkalt og far (siktet) svarer direkte at han ikke kan se at han har behov for en forsvarer før avhøret fortsetter.

Vi ser også at personer med utenlandsk bakgrunn, som kan dårlig norsk og/eller har behov for tolk, påaktes forsvarerrettigheten i større grad enn andre mistenkte, med et uttrykkelig spørsmål om dette er forstått og uttrykkelig avkall på, - likevel med ett unntak.

Det skal bemerkes at retten til forsvarer er gjennomgående opplyst om før avhør, med unntak av en sak der vi stiller spørsmål ved et tilfelle av PPS.

Det er forsvarer til stede i avhør ved alle U18 sakene.

Vi kan foreslå følgende fremgangsmåte og formulering av retten til forsvarer til mistenkte/siktede:

Jeg ønsker å ta et avhør av deg, for å høre din forklaring om det saken gjelder.

Det er da slik at du har rett til å la deg bistå av en forsvarer både underveis i avhøret eller om du evt bare ønsker å snakke med en forsvarer før avhøret. Hvis du ønsker det kan jeg hjelpe deg med å kontakte en forsvarer og få pratet med vedkommende.

Forstod du det jeg har forklart deg om din rett til forsvarer?

Da lurer jeg på om du ønsker å forklare deg nå, uten å la deg bistå av forsvarer eller om du ønsker å bli bistått av en forsvarer?

Dersom det, ut over saker etter straffeprosessloven § 98, blir et spørsmål om kostnader til forsvarer, kan følgende opplyses:

Det er også slik at du kan ha rett til å få kostnadene til forsvarer dekket av det offentlige, men det er det tingretten som avgjør og det er også noe en forsvarer evt kan bistå deg med å undersøke.

Vi har ikke erfart at retten i noen sak har avslått en begjæring om oppnevning av forsvarer når dette begjæres av påtalemyndigheten etter straffeprosessloven § 100, annet ledd, - særlige grunner - og det er grunn til å tro at retten i lys av dagens rettssikkerhetsprinsipper tolker bestemmelsen liberalt når påtale først har funnet grunn til å begjære forsvarer oppnevnt. Det rapporteres eksempler på at oppnevning har blitt avslått av retten når forsvarer begjærer dette, hvilket i mange tilfelle må anses som uheldig, slik at forsvarer i så fall kan henvise til påtalemyndighetens støtte for begjæringen om en deler oppfatning om dette.

4) Siktede/mistenktes avhør. Her har vi sett på om avhøret er dekkende for både de objektive og subjektive sider? – og om siktede er grundig konfrontert med motstridende opplysninger?)

Det er gjennomgående tatt gode avhør innholdsmessig, med god struktur i forhold til hva som er den frie forklaring opp mot anklagen, og hva som er direkte konfrontasjoner.

Det er funnet kun en sak der det er grunn til å påpeke spørsmålet om ytterligere konfrontasjon.

Gjennomgående god kvalitet i avhørene.

5) Vitneavhørene: Sjekk av så vel formalia som innhold, foreholdt relevante/springende opplysninger mv.

Formalia er ivaretatt og innholdsmessig er vitneavhørene gode. For de få tilfeller det er tilbakesendelse herfra for ytterligere etterforskning, er dette ikke fordi foretatt avhør er utilfredsstillende.

Gjennomgående god kvalitet i avhørene.

6) "Mellomfasen" – her har vi særlig sett på utviklingen av etterforskningen fra oppstart /aksjonsdag og frem til påtaleavgjørelse - holdes fremdriften oppe etter TA og de åpenbare innledende vitneavhørene, bevissikringene?)

Av de 46 gjennomgåtte sakene er det 19 saker der fremdriften ikke er tilfredsstillende.

Vi ser at hovedtyngden av etterforskningen blir utført i forbindelse med aksjonsdagen og i den nærmeste tiden etter denne. Av disse 19 sakene er det en klar tendens med liggetid før en siste del utføres, gjerne et siste avhør, før saken påtalebehandles og avgjøres. Etter påtaleavgjørelse blir sakene ikke liggende.

Forklaringen synes å ligge i skjæringspunktet mellom antatt ferdigstilt etterforskning, hovedetterforskers konklusjon om ferdigstillelse og påtalejuristens sluttvurdering av saka. Vi kan ikke med sikkerhet si hvor sakene nå blir liggende og pådra seg saksbehandlingstid, men uansett synes det å oppstå et vakuum her. Liggetiden eller den sene saksbehandling i denne tiden kan ikke begrunnes i selve sakene. Om forbedringspotensialet i samhandlingen hovedetterforsker/påtale, se videre under pkt. 9 om etterforskingsledelsen.

Det er nærmere undersøkt om det er fellestrekk ved de saker som blir liggende i på denne måten i skjæringspunktet mellom ferdigstilt etterforskning og påtaleavgjørelse?

Og den motsatte vinkling: De sakene som har tilfredsstillende fremdrift helt ut, har de noen fellestrekk?

Sakene med påpekt unødig lang saksbehandlingstid/liggetid har i det minste den tendens felles at den påtalejuristen som fulgte saken med det tilrettelagte avhøret, ikke er den påtalejurist som får påtaleansvaret senere for saken. Mens de som har god fremdrift har samme jurist i TA og etterforskning/påtale videre. En må således kunne konkludere med at det er en stor fordel at den påtalejuristen som tar del i det i TA, også er den påtalejurist som leder sakens etterforskning videre. Den innledende og inngående kjennskap til saken påtaleadvokaten slik erverver bør følge med videre i en effektiv etterforskning og avsluttende påtalebedømmelse. Sammenlignet med en ny jurist på saken, må denne sette av tid for å gå igjennom avhøret og saken helt på nytt, noe som kan medføre at et momentum går tapt samt et unødvendig tidsspille.

En forklaring på denne "mellomfasen" kan også være at saker må omfordeles fordi det blir for mye på en politiadvokat som har vært i for mange TA enn det vedkommende kan følge opp som saksansvarlig senere. Dette har vi forståelse for, men påpeker likevel at en mer aktiv fordeling av sakene helt innledningsvis av seksjonsleder påtale formodentlig reduserer behovet for juristbytte og dermed også forbedrer saksfremdriften.

Liggetid/ lang saksbehandlingstid gjenspeiles i dommer. Det kan nevnes en sak der det kun var etterforskning i initialfasen rundt aksjonsdagen, deretter liggetid resten av året og hele 2018 og frem til aug. 2019. Det ble tatt et nytt TA etter et forsvarerskifte. Dette kommenteres i dommen som "uforståelig" og straffen blir samfunnsstraff der det ellers skulle være 9 måneder fengsel (også sak med delvis tilståelse).

7) Taushetsplikten – er fritak innhentet for barnevern, fosterforeldre, helsepersonell mv?

Dette synes være på plass i alle saker, meget bra!

8) Bevis sikring, åsted, teknisk – er det sikret bevis egnet til å kaste lys over opplysninger f.eks. i de tilrettelagte avhør?

I det store og hele bra, - et par saker der en reiser spørsmål om ikke mer kunne vært sikret.

Betydningen av å ha bilder – illustrasjonsmappe - fra et angitt åsted har stor verdi i retten, og dette gjelder selv om det har gått tid siden forholdet fant sted. Nøyaktig tidspunktet fra når et bilde ble tatt er viktig å få med, blant annet om det er PPS eller en senere åstedsundersøkelse, eller under senere etterforskning.

9) Etterforskningsledelse. Her har vi sett om det finnes etterforskningsplaner og i så fall kvaliteten av disse, foreligger hypoteser, logg for gjøremål med frister, oppdateringer underveis mv)

Styrende for bruken av etterforskningsplaner er riksadvokatens "DIREKTIV OM BRUKEN AV ETTERFORSKINGSPLANER – UTVIDELSE" AV 30.03.2015.

Her følger det blant annet:

"På bakgrunn av ovenstående erfaringer og tilbakemeldinger fra samtlige statsadvokatembeter beslutter riksadvokaten at plikten til å utforme etterforskningsplaner utvides til saker om seksuallovbrudd mot barn og saker om vold i nære relasjoner (straffeloven § 219) med mindre den aktuelle saken er så enkel og oversiktlig at etterforskningsplan er helt unødvendig"

For de tilfeller det ikke blir utarbeidet etterforskningsplan, er det et absolutt vilkår at dette er vurdert og besluttet. Det heter i rundskrivet:

"Det må være notoritet om hvem som beslutter at plan ikke skal utferdiges og på hvilket tidspunkt avgjørelsen ble truffet. Endres de avgjørende forutsetninger i ettertid skal etterforskningsplan utferdiges."

For SO sakene er etterforskningsplan opprettet i 17 saker, og ikke opprettet i 6 saker.

For mishandlings sakene er etterforskningsplan opprettet i 10 saker, ikke i 13 saker.

Hva som skal regnes som etterforskningsplan har vi hatt en forholdsvis lav terskel for å svare bekreftende på pr i dag, dog ikke slik at Barnehusets saksbehandlingslogg ikke er nok idet dette forbereder kun en begrenset del av saken. Vi ser at det i tre saker følger etterforskningsplan kun i BL som et 999-dokument, Word-dokument. I de sakene der "etterforskningsplan" er opprettet, så gjøres dette nå hovedsakelig i Indicia prosjekt, som blant annet har den fordel at det kan generere en status etterforskningsplan etter innlagte opplysninger til enhver tid. Hovedinntrykket er likevel at prosjektet etableres, men i mange tilfelle ikke oppdateres og brukes ikke aktivt på veien videre og vel i ingen tilfeller ferdigstilles helt. I mange saker mangler hypoteser, frister mv og planen brukes mer som en logg over hva som er gjort. Her er et klart forbedringspotensial.

I de saker det ikke er opprettet etterforskningsplan kan vi ikke se hvem og når dette er besluttet. Dette må innskjerpes.

Etter riksadvokatens direktiv er det påtaleansvarlig og hovedetterforsker som har ansvaret for etterforskningsplanen på saken – i samarbeid. Samarbeidet mellom disse to fremstår på mange måter generelt å være godt. Likevel synes det å være en svakhet i etterforskingens avsluttende fase der hovedetterforsker totalbedømmelse av etterforskingen og antatt ferdigstilling av denne ikke formidles tydelig og med notoritet til påtaleansvarlig. Dette får den følge at sakens status blir stående uavklart med en viss liggetid som kunne vært unngått. En hovedetterforskers totalbedømmelse av sakens etterforskning for avgjørelse av spørsmålet om tiltale skal utferdiges eller ikke, er av uvurderlig verdi og må kommuniseres med påtaleansvarlig uten unødig opphold og med notoritet, jf. straffeprosessloven § 226 bokstav a, jf. siste ledd, og §249 som krever at tiltalespørsmålet skal avgjøres så snart saken er tilstrekkelig opplyst til det.

10) Påtalestyring av etterforskingen, og notoritet om dette

Vi ser aktivitet fra påtale gjennom frist for TA, og i den bakenforliggende aktivitet i FSI-logg, barnehusets saksbehandlingslogg vedlagt e-poster, men i mindre grad i Indicia, kun med noen få eksempler.

Vi antar likevel at påtale i mange tilfeller er med i etterforskningsmøter mv og planlegger veien videre i større grad enn det en har notoritet om i ettertid i dag. I en slik sammenheng er Indica-prosjektet et meget godt

styringsverktøy og generer en bevisstgjøring om omstendigheter en kanskje ellers ikke ville ha tatt i betraktning. Selv ad hoc saksmøter mellom etterforskere og påtaleansvarlig kan slik med stor fordel gjenspeile seg i prosjektet, bevisstgjøring på hypoteser, med beslutninger tatt og planer for gjøremål videre, tidsfrister, og neste statusmøte mv på saken. Dette gir påtalejuristen, med noen tastetrykk, også innsyn i sakens utvikling til enhver tid. Notoriteten om avgjørelser og tidspunktet for disse må sikres. I saker der det ikke er opprettet etterforskningsplan kan vi ikke se hvem som har besluttet dette, og på hvilket tidspunkt. Vi forutsetter at rutiner etableres for å sikre at dette innarbeides i den nye straffesaksinstruksen.

11) Ytterligere etterforskning påkrevet. Her har vi sett etter saker som eventuelt er tilbakesendt av statsadvokat, og notert av hvilken grunn, med intern gradering)

Ytterst få saker sendes tilbake for gjøremål som kan karakteriseres som "åpenbart skulle ha vært utført". Dette reflekterer erfarne og høyt kvalifiserte påtalejurister på sakene.

12) Utformingen av siktelsener. Her har vi sett på om relevante omstendigheter er medtatt, nødvendig klarhet og vi har også sett hen til tiltalen i de saker tiltale utferdiges, om den er lik siktelsen eller om mye gjort om på)

Siktelsener under sakens etterforskning er ikke noe å utsette på, og politiets siktelsener for tiltale som utferdiges statsadvokatene er i hovedsak i samsvar med de tiltaler som uttas.

13) Innstillingen og interne notat. Her har vi sett på om innstillingen utformes tilfredsstillende og om det utøves et godt skjønn/formålstjenlig, poengtert)

Oppfatningen er at interne notat er jevnt over gode, og det utøves et godt og kvalifisert skjønn, selv om vi kan komme til andre resultat, noe som er en del av systemet.

Innstillingene er ikke noe å utsette på.

14) Framdriften. Her har vi sett på saksbehandlingen for saken i sin helhet, sjekket både saksbehandlingstid og liggetid, (total inaktivitet, mer enn 3 mnd)

Se ovenfor under pkt. 6, som er dekkende også for dette punktet.

15) Avsluttende bemerkninger. Her ble det gjort en vurdering av saken i sin helhet, kvaliteten av etterforskningen og påtalebehandlingen, om svakheter har blitt kompensert med nødvendige tiltak – og vi har også avslutningsvis sett på om OVA – omvendt voldsalarm – har blitt/skulle blitt påaktet, strl. § 57, jf. f.eks. §§282, 283 mv og riksadvokatens rundskriv 2/2019 og 3/2008)

Som en oppsummering vil statsadvokatene melde at det utføres mye godt etterforskningsarbeid, særlig er det grunn til å peke på innholdet i avhørene, konfrontasjoner, mv og TA, som i den grad vi har gått nærmere inn på disse, bekrefter inntrykket at TA-ene utføres av høyt kvalifiserte avhørere. Sakens opplysning gjennom digitale bevis, chatter mv påaktes.

Påtale har en god hånd med etterforskningen, har gode og skjønnsomme innstillinger og bare et fåtall sendes tilbake for ytterligere etterforskning.

Avspilling av siktedes politiforklaring i retten, eller en tilkjennegivelse av muligheten for å kunne gjøre dette, har blitt et meget nyttig redskap i retten. Det er derfor viktig å ikke bli møtt med prosessuelle innsigelser. I lys av høyesterettsavgjørelser for U 18 og EMK/EMD ser vi at dette kan bli problematisert i retten, men som er et problem som enkelt kan forebygges med forbedret rutiner i avhørsituasjonen. Det er derfor viktig at mistenkte/siktede både uttrykker å ha forstått rettigheten av å la seg bistå av forsvarer på ethvert trinn av saken, også i angjeldende avhør og uttrykker å avstå fra retten til forsvarer for avhøret – og det på lyd. Dersom ikke kan det i retten lett bli " ja det ble vel kanskje nevnt noe, men det forstod jeg ingenting av, var så nervøs og sjokka ". Vi ser også i tre saker at der et tydelig svar har blitt utbedt, har siktede også faktisk ønska en forsvarer tilstede, noe som har løst seg fint, og avhøret har fortsatt etter en pause, hvilket oppfyller systemets rettsikkerhetsintensjoner.

Indicia prosjekt er ikke innarbeidet som et effektivt redskap pr i dag for disse saker, men vi forstår at det vil bli arbeidet kontinuerlig med kompetanseøkning på området, noe som påkaller positive forventninger fra vår side.

En svak fremdrift er det som trekker hovedinntrykket mest ned, og rutiner for en forbedret saksbehandlingstid forventes behandlet i den nye straffesaksinstruksen, herunder en forbedring av interaksjonen hovedetterforsker/påtaleansvarlig, som nevnt under pkt. 6. En minner også om kvalitetsrundskrivet 3/2018, kap. 4.6 "Kort saksbehandlingstid" og kravet om slike rutiner for å sikre fremdriften.

Det er ingen saker med bemerkning om at det skulle vært påstått omvendt voldsalarm, men to saker der det skulle vært benyttet kontaktforbud under etterforskingen. En kan ikke se om kontaktforbud med eller uten elektronisk kontroll faktisk har vært vurdert og ikke funnet anvendelig, jf. riksadvokatens rundskriv 2/2019 fra 20. mai 2019, kontaktforbud med elektronisk kontroll. Som ved andre notoritetskrevene avgjørelser utbes rutiner for å sikre dette, f.eks. i Indicia prosjekt. - Vi er for øvrig kjent med at påstand om kontaktforbud med elektronisk kontroll nå vil bli nedlagt i to saker i distriktet.

Møre og Romsdal statsadvokatembeter,
Molde 19. november 2020